

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS EKSTREMALIŲ SITUACIJŲ KOMISIJOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2020-01-29 Nr. 73-1

Vilnius

Posėdis įvyko 2020 m. sausio 29 d. 10.00–11.30 val. posėdžių salėje Nr. 1, Vidaus reikalų ministerijoje, Šventaragio g. 2, Vilnius.

Posėdžio pirmininkė – Rita Tamašunienė, vidaus reikalų ministrė, Lietuvos Respublikos Vyriausybės ekstremalių situacijų komisijos (toliau – VESK) pirmininkė.

Posėdžio sekretorė – Loreta Naraškevičienė, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – PAGD) Civilinės saugos valdybos Gyventojų apsaugos organizavimo skyriaus vyriausioji specialistė.

POSĖDŽIO DALYVIAI:

VESK nariai:

Česlovas Mulma – Vidaus reikalų viceministras (VESK pirmininko pavaduotojas), Arminas Mockevičius – Aplinkos ministerijos kancleris, Rūta Jovaišienė – Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Teisės departamento direktorė, atliekanti kanclerio funkcijas, Ramūnas Dilba – Energetikos ministerijos kancleris, Daiva Beliackienė – Krašto apsaugos ministerijos kanclerė, Laimonas Ubavičius – Kultūros ministerijos kancleris, Karolis Vaitkevičius – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kancleris, Gintaras Aliksandravičius – Susisiekimo ministerijos kancleris, Algirdas Šešelgis – Sveikatos apsaugos viceministras, Ernestas Jurkonis – Teisingumo viceministras, Rustamas Liubajevs – Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos vadas.

Igalioti asmenys:

Valdas Lastauskas – Užsienio reikalų ministerijos Personalo vadybos ir delegavimo departamento direktorius, Jurij Kornijenko – Žemės ūkio ministerijos Korupcijos, prevencijos ir vidaus tyrimų skyriaus vedėjas, atliekantis ministerijos kanclerio funkcijas, Arūnas Paulauskas – Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Pajėgų valdymo valdybos patarėjas.

Kiti asmenys:

Mindaugas Kanapickas – PAGD direktoriaus pavaduotojas, Emilis Kazlauskas – Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – LRV) kanceliarijos Grėsmių valdymo ir krizių prevencijos biuro patarėjas, Raimondas Sakalauskas – Aplinkos ministerijos Aplinkos apsaugos politikos įgyvendinimo koordinavimo grupės vadovas, Vaidas Laukys – Aplinkos ministerijos Aplinkos apsaugos departamento (toliau – AAD) direktoriaus pavaduotojas, Marius Šulga – Aplinkos ministerijos AAD Taršos prevencijos ir cheminių medžiagų kontrolės skyriaus vedėjas, Giedrius Rimša – Finansų ministerijos kancleris, Liudas Sakalauskas – Užsienio reikalų ministerijos Saugos kontrolės skyriaus vedėjas, Jolita Būčytė-Šidlauskienė – Užsienio reikalų ministerijos

Konsulinės informacijos skyriaus vedėja, Edvardas Makšeckas – Žemės ūkio ministerijos Strateginių pokyčių valdymo grupės patarėjas, plk. Artūras Radvilas – Lietuvos kariuomenės Gynybos štabo viršininko pavaduotojas, Edgaras Geda – PAGD Civilinės saugos valdybos viršininkas, Stasys Beniušis – Valstybės saugumo departamento pareigūnas, Vidmantas Paulauskas – Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos (toliau –VMVT) direktoriaus pavaduotojas, Audrius Remeikis – Utenos rajono savivaldybės administracijos direktorius, Zita Jasiunavičienė – Utenos rajono savivaldybės administracijos Aplinkos apsaugos ir civilinės saugos skyriaus vyriausioji specialistė, Arūnas Dirvinskas – UAB „Toksika“ generalinis direktorius.

POSĖDŽIO DARBOTVARKĖ:

1. Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos žemės ūkio sektoriuje atšaukimas.

Pranešėjas – Žemės ūkio ministerijos Korupcijos, prevencijos ir vidaus tyrimų skyriaus vedėjas, atliekantis ministerijos kanclerio funkcijas, Jurij Kornijenko.

2. Netinkamas pavojingųjų cheminių medžiagų saugojimas Utenos rajono įmonėje „Ūrus ir Ko“.

Pranešėjai – Aplinkos ministerijos Aplinkos apsaugos politikos įgyvendinimo koordinavimo grupės vadovas Raimondas Sakalauskas, PAGD direktoriaus pavaduotojas Mindaugas Kanapickas, Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Pajėgų valdymo valdybos patarėjas Arūnas Paulauskas, Utenos rajono savivaldybės administracijos direktorius Audrius Remeikis.

3. Kinijoje kilusio koronaviruso grėsmė Lietuvai.

Pranešėjai – Sveikatos apsaugos viceministras Algirdas Šešelgis, Užsienio reikalų ministerijos Personalo vadybos ir delegavimo departamento direktorius Valdas Lastauskas.

4. Lenkijoje aptikto paukščių gripo grėsmė Lietuvai.

Pranešėjas – VMVT direktoriaus pavaduotojas Vidmantas Paulauskas.

VESK pirmininkė R. Tamašunienė pasveikino posėdžio dalyvius, priminė VESK narių funkcijas ir suskaičiavo atvykusius narius, kurių atvykusių buvo 12 (atitiko kворumui sudaryti reikiamą 11 narių skaičių). Pirmininkė pristatė darbotvarkę ir žodį perdavė Žemės ūkio ministerijos Korupcijos, prevencijos ir vidaus tyrimų skyriaus vedėjui, atliekančiam ministerijos kanclerio funkcijas, Jurij Kornijenko.

1. SVARSTYTA:

Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos žemės ūkio sektoriuje atšaukimas.

J. Kornijenko trumpai susirinkusiesiems priminė, dėl ko 2019 m. liepos 3 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 668 „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo“, kuriuo paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija visoje šalyje. Taip pat pristatė Žemės ūkio ministerijos atliktus veiksmus: kreiptasi į savivaldybes dėl nukentėjusių

žemės ūkio subjektų (iš 46 savivaldybių viso kreipėsi 1680 ūkio subjektų) patikrinimo vietoje ir nukentėjusių augalų plotų įvertinimo, surašant patikrinimo aktus; parengtas viceministro pavedimas dėl sankcijų netaikymo už 2019 m. Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos ir VŠĮ „Ekoagros“; kreiptasi į Europos Komisiją dėl reikalavimų, susijusių su tiesioginėmis išmokomis, sušvelninimo ir kaimo plėtros programos priemonių įgyvendinimo. Bendradarbiauta ir su Lietuvos bankų asociacija, prašant tarpininkauti, kad komerciniai bankai ir (ar) kredito unijos sudarytų galimybes žemdirbiams, kurie negalės įvykdyti produkcijos tiekimo sutarčių, derėtis dėl paimtų paskolų grąžinimo terminų atidėjimo ar pratęsimo kuo palankesnėmis sąlygomis. Taip pat kreiptasi į Nacionalinę mokėjimo agentūrą ir į viešąją įstaigą „Ekoagros“ dėl sankcijų sušvelninimo ar netaikymo.

R. Tamašunienė padėkojo pranešėjui, primindama, kad VESK ne kartą yra supažindinta su esama situacija žemės ūkio sektoriuje, ekstremalioji situacija buvo tęsiama, nes dar nebuvo suskaičiuoti patirti nuostoliai. Šiuo metu Žemės ūkio ministerija jau turi visus reikalingus duomenis. Pabrėžta, kad Žemės ūkio ministerijos interneto svetainėje sukurta skiltis „Informacija apie 2019 m. sausrą“ ūkiams aktualiai informacijai skelbti.

NUTARTA:

1. Siūlyti LRV atšaukti valstybės lygio ekstremaliąją situaciją dėl sausros žemės ūkio sektoriuje;

2. Įpareigoti Žemės ūkio ministeriją parengti LRV nutarimo projektą dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos atšaukimo.

2. SVARSTYTA:

Netinkamas pavojingųjų cheminių medžiagų saugojimas Utenos rajono įmonėje „Ūrus ir Ko“ (adresu – Kaimynų g. 13, Dičiūnų k., Utenos r. sav.).

VESK pirmininkė pristatė šį darbotvarkės klausimą, akcentuodama, kad objektas yra keliantis grėsmę visuomenei ir aplinkai, dėl jame esamų pavojingųjų atliekų. Pabrėžė, kad yra teismo nutartis, įpareigojanti Aplinkos ministerijos AAD sutvarkyti šį objektą, ir tai trunka jau penkerius metus. Detalesniam situacijos pristatymui žodis perduotas Aplinkos ministerijos atstovui.

Aplinkos ministerijos Aplinkos apsaugos politikos įgyvendinimo koordinavimo grupės vadovas Raimondas Sakalauskas paantrino, kad susidariusi situacija tęsiasi jau kelis metus. Pirmieji atliekų laikymo pažeidimai buvo nustatyti dar 2013 m., po bylinėjimosi ūkio subjekto veikla buvo sustabdyta, 2016 m. teismo sprendimas suteikė teisę Aplinkos ministerijos AAD sutvarkyti atliekas. Per šį laikotarpį iš Aplinkos apsaugos rėmimo programos skirta apie 1 milijonas 700 tūkstančių eurų šiai problemai spręsti. Sudarytas Atliekų tvarkymo planas, pagal kurį numatyta atliekas sutvarkyti 3 etapais. 1–as etapas – lauko teritorijoje laikomų atliekų sutvarkymas, nes jos yra pavojingiausios ir jas reikia sutvarkyti greičiausiai; 2–as etapas – patalpose (sandėliuose) laikomų atliekų sutvarkymas; 3–as etapas – likusios, užterštos teritorijos

sutvarkymas. Iki šių metų vidurio planuojama pabaigti tai, kas yra pavojingiausia, – atliekų tvarkymą lauke (apie 1400 t). Dėl atliekų, laikomų patalpose (apie 1000 t) kol kas sprendimo nėra, nes neskirtas finansavimas. Problema – bankroto administratorius nesutinka bendradarbiauti, sudėtinga patikrinti po 2016 m. pasikeitusią situaciją, nes neįsileidžiama į patalpas. Užfiksavus sustiprėjusį kvapą per langus ir šalia sandėlių, š. m. sausio 9 d., dalyvaujant PAGD, policijos pareigūnams, Aplinkos apsaugos agentūros specialistams, atliktas neplaninis UAB „Ūrus ir Ko“ patalpų patikrinimas. Padaryta preliminarinė apžiūra, paimti oro mėginiai šalia atidarytų durų, kitą dieną, t.y. š. m. sausio 10 d., situacija pristatyta savivaldybės ekstremalių situacijų komisijos (toliau – SESK) posėdyje. SESK priėmė sprendimą kol kas neskelbti ekstremaliosios situacijos (toliau – ES), kreiptis į LRV dėl atliekų tvarkymo finansavimo galimybių, prašė UAB „Toksika“ atlikti atliekų inventorizavimą ir parengti sutvarkymo planą bei sąmatą. UAB „Toksika“ nuo š. m. sausio 27 d. šią veiklą pradėjo, planuojama pabaigti per savaitę, vėliau bus parengtos išvados. Pirminiai rezultatai jau yra, kurie rodo, kad situacija nėra gera. Pagrindinis probleminis klausimas – darbų atlikimo finansavimas. R. Sakalauskas pateikė kelis galimus problemos sprendimus: 1–as – pavojingųjų atliekų tvarkymą finansuoti iš LR Valstybės rezervo, ir, savivaldybei paskelbus ES, pavesti UAB „Toksika“ sutvarkyti atliekas, tokiu atveju problema būtų išspręsta greičiausiai; 2–as – darbus vykdyti atliekant viešuosius pirkimus ir per Aplinkos apsaugos rėmimo programos įplaukas, tokiu atveju darbai užtruktų 2 metus, gal net ir ilgiau; 3–as – atsisakyti kitų aplinkos apsaugai skirtų finansuojamų priemonių lėšas perskirstant šiai problemai spręsti; taip pat galimi ir kiti tarpiniai variantai, pvz., dalį pačių pavojingiausių atliekų pervežti laikinajam saugojimui į UAB „Toksika“, o likusias tvarkyti įprasta tvarka. R. Sakalauskas išsakė Aplinkos ministerijos poziciją dėl ES skelbimo aplinkybių: susidariusi situacija neatitinka valstybės lygio ES skelbimo sąlygų, tačiau skelbti savivaldybės lygio ES kriterijus ir sąlygas atitinka.

VESK pirmininkė atkreipė dėmesį, kad susidariusi situacija trunka jau 5 metus, kuri palaipsniui blogėja, tiek pat laiko galioja ir teismo nutartis. Todėl situaciją buvo galima spręsti kur kas anksčiau. Šiuo metu pavojingąsias atliekas reikia tvarkyti kuo greičiau ir rasti tam tinkamiausią sprendimą.

R. Tamašunienė informavo, kad esamoje situacijoje reagavo ir Vidaus reikalų ministerijos sistemos pajėgos, tai – policijos ir priešgaisrinės gelbėjimo.

PAGD direktoriaus pavaduotojas Mindaugas Kanapickas informavo, kad nuo š. m. sausio 9 d. PAGD dalyvauja kaip remiančioji institucija atliekant monitoringą. Buvo išmatuota sproglių medžiagų, gyvsidabrio garų koncentracija ore ir jonizuojančioji spinduliuotė, aplinkoje nenustatyta jokių pavojaus identifikavimo požymių. M. Kanapickas atkreipė dėmesį, kad š. m. sausio 10 d. Utenos rajono SESK posėdžio metu buvo priimtas sprendimas neskelbti ES ir kreiptis į UAB „Toksika“ dėl situacijos įvertinimo, pavojingųjų atliekų sutvarkymo darbų ir tam

reikalingų piniginių lėšų sąmatos sudarymo. Žinoma, kad iš UAB „Toksika“ preliminari informacija jau pateikta, nustatyti galimi pavojai dėl cheminių reakcijų ir taršos aplinkai.

M. Kanapickas uždavė klausimą Utenos rajono savivaldybės administracijos atstovui, ar susidariusi situacija atitinka ekstremalaus įvykio kriterijus ir, ar yra susidariusios sąlygos skelbti savivaldybės lygio ES. Pateikta PAGD pozicija, kad pagal teisinį reglamentavimą dėl ES skelbimo vieną iš sąlygų (ekstremalaus įvykio sutvarkymui reikia ne mažiau nei 24 val.) atitinka.

Utenos rajono savivaldybės administracijos direktorius Audrius Remeikis sutiko, kad pasisakiusiųjų pateikta informacija yra teisinga. Informavo, kad š. m. sausio 9 d. buvo rekomenduota skelbti savivaldybės lygio ES, tačiau SESK šio sprendimo nepriėmė, nes situacija per penkerius metus nepakito, taip pat buvo nuspręsta sulaukti UAB „Toksikos“ išvadų. Tuomet pakartotinai šaukti SESK ir priimti atitinkamą sprendimą, nes šiuo metu jokių pavojaus identifikavimo požymių nėra. Pateiktas siūlymas – siekiant užkardyti gresiančią ES pavojingąsias atliekas sutvarkyti kiek įmanoma greičiau, numatyti, kad UAB „Ūrus ir Ko“ buvusioje veiklos teritorijoje sukaupytų pavojingųjų atliekų tvarkymo darbai būtų finansuojami iš LR Valstybės rezervo ir pavesti darbus neatidėliotinai vykdyti Aplinkos ministerijos AAD.

UAB „Toksika“ generalinis direktorius Arūnas Dirvinskas informavo, kad sudaryta darbo grupė atlieka darbus. Per 3 dienų atliekamų darbų laikotarpį pastebėta, kad pagal savo pobūdį atliekos, esančios viduje, yra daug agresyvesnės nei esančios lauke. Rastos laboratorinės, medicininės atliekos, pesticidai, žinoma, kad yra ir gyvsidabrio. Medžiagos garuoja, turi ėsdinimo, dirginimo savybių ir kt. Bendras aplinkos fonas pačiame sandėlyje yra labai blogas, be apsaugos priemonių į vidų eiti nerekomenduojama. Viso teritorijoje yra 2 sandėliai, kuriuose laikoma virš 100 tūkstančių tonų pavojingųjų atliekų (preliminarus vertinimas buvo apie 700 t). Jei UAB „Toksikai“ būtų pavesta šias atliekas tvarkyti, reikia turėti omenyje, kad per parą sudegina iki 30 t atliekų, o šias pavojingąsias atliekas tektų maišyti su kitomis atliekomis, tokiu būdu atliekos būtų sutvarkytos metų bėgyje.

VESK pirmininkė pasitiksino, ar būtų galima atliekas pašalinti iš objekto, kuriame jos šiuo metu laikomos.

A. Dirvinskas patikino, kad pradžioj atliekos būtų pervežtos į UAB „Toksika“ ir laikomos, kol bus sunaikintos.

R. Tamašunienė atkreipė dėmesį, kad, atsižvelgiant į tai, kad pastaruoju metu išaiškėja panašių objektų ir situacijų, prevenciškai reikia turėti informaciją apie visus esamus tokius, keliančius pavojų, objektus.

Apie situaciją pasisakė ir Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Pajėgų valdymo valdybos patarėjas Arūnas Paulauskas. Informuota, kad imtasi visų reikalingų priemonių: patvirtinti policijos pareigūnų veiksmai, esant šiai situacijai, dalyvaujama užtikrinant šio objekto fizinį saugumą, sumontuota vaizdo stebėjimo sistema ir objektas stebimas visą parą,

taip pat vykdoma fizinė apsauga, vykdant pavojingųjų atliekų išvežimą. Išvežimo darbai jau pradėti, nuolat budi policijos ekipažas. Ekipažo pareigūnai aprūpinti reikiamomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis. Taip pat pradėti 2 ikiteisminiai tyrimai: dėl pareigų neatlikimo (teismo nutarties nevykdymo) ir dėl viešojo intereso gynimo.

VESK pirmininkė padėkojo už pristatymą ir kreipėsi į dalyvius dėl kilusių klausimų.

VESK pirmininkės pavaduotojas Česlovas Mulma paklausė Utenos rajono savivaldybės atstovų, kokie planuojami tolimesni veiksmai, kada bus šaukiamas SESK posėdis. Utenos rajono savivaldybės administracijos direktorius atsakė, kad, kai tik bus UAB „Toksika“ išvados ir rezultatai, nedelsiant bus šaukiamas SESK ir priimami atitinkami sprendimai.

Krašto apsaugos ministerijos kanclerė Daiva Beliackienė pasitiksino, ar bankroto procesas jau pasibaigęs ir ar yra galimybė išieškoti pinigų iš administratoriaus, kuris vykdo bankroto procesą, arba iš įmonės vadovų, kurie netinkamai vykdė veiklą. Kitas klausimas Aplinkos ministerijai – galbūt tikslinga būtų pateikti VESK visą turimą informaciją apie panašius ar analogiškus atvejus ir priimti kompleksinį sprendimą dėl tokių esamų situacijų.

VESK pirmininkė kreipėsi į Finansų ministerijos atstovą – jei Utenos rajono savivaldybė nuspręs neskelbti ES, kokių būdu bus galima finansuoti reikiamus atlikti darbus.

Finansų ministerijos kancleris Giedrius Rimša informavo, kad yra trys galimi finansavimo šaltiniai, tai: LR Valstybės rezervo ir Vyriausybės rezervo lėšos ir, nepakakus lėšų iš pirmųjų dviejų šaltinių, galima pasinaudoti pasiskolinimo valstybės vardu mechanizmu. Tačiau visais atvejais norint jais pasinaudoti, reikalingas ES paskelbimas. Taip pat yra galimybė Aplinkos ministerijos asignavimuose ir programose ieškoti finansinių resursų susidariusiai situacijai spręsti.

R. Tamašunienė atkreipė dėmesį, kad Aplinkos ministerijos asignavimuose turėtų būti numatytos lėšos padariniams likviduoti.

Aplinkos ministerijos atstovas atsakė, kad tokios numatytos lėšos yra, tačiau jos jau beveik išnaudotos, be to, ateityje gali kilti ir kitų, nenumatytų atvejų, tačiau Aplinkos ministerija padariniams šalinti pinigų nebeturės, jei dabar juos visus panaudos susidariusiai situacijai.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kancleris Karolis Vaitkevičius suabejojo susidariusios situacijos ekstremalumu, pasiūlė sulaukti UAB „Toksika“ išvadų ir situaciją spręsti palaipsniui.

UAB „Toksika“ atstovas patikslino, kad įmonė identifikuoja pavojingąsias medžiagas, tačiau bendrą situaciją ir pavojingumo lygį turėtų nustatyti Aplinkos ministerija. R. Tamašunienė pritarė, kad grėsmės lygis turi būti nustatytas kompleksiškai, įvertinat visas galimas grėsmes ir pavojus gyventojams ir aplinkai.

M. Kanapickas patikslino PAGD poziciją dėl diskusijų metu išsakytų nuomonių, t. y. dar sykį informavo dėl žemo degimo pavojaus, kuris nustatytas matuojant ir vertinant sproglių arba gaisringų medžiagų koncentraciją aplinkos ore, tačiau to nereikia maišyti su poveikiu aplinkai arba žmogui. Situaciją reikia kuo skubiau likviduoti, o Valstybinė priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba

dalyvauja apskritai visų ekstremaliųjų įvykių ir situacijų padarinių likvidavime ir šalinime. M. Kanapickas atkreipė Utenos rajono savivaldybės administracijos direktoriaus dėmesį į Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtinto Ekstremaliųjų situacijų skelbimo ir atšaukimo tvarkos aprašo 5 punktą, kuris nustato, kad savivaldybės administracijos direktorius priima įsakymą dėl savivaldybės ES skelbimo.

NUTARTA:

1. Įpareigoti Aplinkos ministeriją iki š. m. vasario 7 d. parengti detalų veiksmų planą dėl pavojingųjų atliekų sutvarkymo darbų ir jį pateikti LRV; pavesti UAB „Toksika“ pagal parengtą planą atlikti pavojingųjų atliekų sutvarkymo darbus;

2. Įpareigoti Finansų ministeriją ir Aplinkos ministeriją svarstyti galimybes ir iki š. m. vasario 14 d. teikti pasiūlymus LRV dėl UAB „Ūrus ir Ko“ pavojingų atliekų sutvarkymo darbų finansavimo šaltinių;

3. Pavesti Aplinkos ministerijai iki š. m. vasario 14 d. pateikti LRV apibendrintą informaciją apie šalyje esančių ūkio subjektų, tvarkančių pavojingas atliekas, esamą situaciją ir jos vertinimą dėl šių subjektų keliamo pavojaus gyventojų gyvybei, sveikatai, turtui bei aplinkai.

4. Vidaus reikalų ministerijos sistemos įstaigoms pagal kompetenciją užtikrinti papildomą šio objekto saugą.

5. Pavesti Utenos rajono savivaldybės administracijai informuoti LRV apie SESK priimtus sprendimus.

3. SVARSTYTA:

Kinijoje kilusio koronaviruso grėsmė Lietuvai (viruso išplitimas pasaulyje ir pasirengimo nuo ligos apsisaugoti priemonės, informacijos pateikimas Lietuvos gyventojams ir keliautojams, Lietuvos piliečių išvežimo iš Kinijos poreikis ir galimybės)

Sveikatos apsaugos viceministras Algirdas Šešelgis supažindino su viruso išplitimu pasaulyje: kilo Kinijoje (99 proc. visų susirgimų), jau fiksuoti 4587 laboratoriškai patvirtinti atvejai, iš jų – 106 mirties, virusas sparčiai plinta. A. Šešelgis informavo, kad šis virusas naujos struktūros, anksčiau niekada nenustatytas žmonėms, perduodamas nuo žmogaus žmogui, vakcinų nuo šios infekcijos ir specifinio gydymo nėra, taikomas tik simptominis gydymas. Reaguojant į situaciją pasaulyje ir nuolat ją stebint, pradėtas išankstinis pasirengimas galimam viruso plitimui Lietuvoje. Š. m. sausio 27 d. aktyvuotas Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – SAM) Ekstremaliųjų situacijų operacijų centras (toliau – ESOC). Stiprinamas sveikatos priežiūros įstaigų pasirengimas: savivaldybių gydytojams ir asmens sveikatos priežiūros įstaigoms pateikta informacija apie šį virusą ir rekomendacijos dėl infekcijų kontrolės, diagnostikos, gydymo; vertinamos asmens apsaugos ir kitų priemonių atsargos ir poreikiai (ryškėja personalo trūkumas); Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija šią savaitę bus visiškai pasirengusi atlikti tyrimus dėl viruso diagnostikos. Informuojami keliautojai: Lietuvos oro uostuose ir

Klaipėdos valstybiniame jūrų uoste budi Nacionalinio visuomenės sveikatos centro specialistai, kurie konsultuoja Kinijoje keliavusius asmenis, teikia informaciją dėl galimos rizikos ir pagrindinių simptomų. Kreiptasi į nevyriausybines organizacijas dėl pagalbos informuojant keliautojus oro uostuose. Per SAM ESOC Visuomenės informavimo grupę vyksta informacijos keitimasis ir teikiama informacija visuomenei per interneto svetainę ir žiniasklaidos priemonės, taip pat š. m. sausio 27 d. SAM organizuota spaudos konferencija, gyventojams konsultuoti įkurta „karštoji linija“. Stiprinamas tarpinstitucinis bendradarbiavimas: kreiptasi į Užsienio reikalų, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijas dėl Lietuvos piliečių, taip pat – ir studentų, esančių Kinijoje; aptariami galimi bendri veiksmai su Valstybės sienos apsaugos tarnyba (toliau – VSAT), Muitinės departamentu prie LR finansų ministerijos ir Susisiekimo ministerija, paprašyta, kad pajėgos persižiūrėtų turimus asmeninių apsaugos priemonių resursus, kurių, kaip manoma, gali nepakakti. A. Šešelgis atkreipė dėmesį į žmogiškųjų išteklių stoką, informavo, kad šiuo metu jau talkina nevyriausybinių organizacijų, taip pat gali prireikti pagalbos ir dėl materialinių resursų stokos. Pasiteiravo, ar yra galimybė panaudoti LR Valstybės rezerve esamas priemones prevenciniais tikslais.

VSAT vadas Rustamas Liubajevs informavo apie tarnybos veiksmus reaguojant į situaciją. Š. m. sausio 23 d. kreipėsi į NVSC dėl rekomendacijų pateikimo, kurios išplatintos visoms valstybės sienos apsaugos rinktinėms. Organizuotas tarpžinybinis pasitarimas dėl bendradarbiavimo, paskirtas atsakingas asmuo už informacijos teikimą. Nuolat palaikomas kontaktas su kaimyninėmis valstybėmis. Atlikta asmeninių apsaugos priemonių revizija, kurios metu nustatytas tam tikrų individualių priemonių trūkumas.

Užsienio reikalų ministerijos Personalo vadybos ir delegavimo departamento direktorius Valdas Lastauskas informavo, kad š. m. sausio 28 d. aktyvuotas ministerijos ESOC aptarta Lietuvos piliečių ir atstovybių darbuotojų situacija. Informavo, kad Kinijoje šiuo metu yra apie 300 Lietuvos piliečių, kurių nei vienas dėl viruso poveikio į ambasadą dar nesikreipė. Žmonės kreipiasi į atstovybę dėl patarimų, kaip elgtis, pajutus simptomus, ir kur kreiptis grįžus. V. Lastauskas atkreipė dėmesį, kad Europos Sąjungos piliečių repatriacija koordinuojama iš Paryžiaus, todėl kitos Europos Sąjungos valstybės, norinčios evakuoti savo piliečius iš Uhano, turi kreiptis per savo ambasadas Paryžiuje į Krizių valdymo centrą. Uhano mieste yra 2 Lietuvos piliečiai, kurie sveiki, jaučiasi saugiai ir neišreiškė noro grįžti į Lietuvą. Ministerijos tinklalapyje patalpinta laikina rekomendacija nevykti į Kiniją. Priimtas sprendimas atstovybės darbuotojus ir narius prireikus pargabenti į Lietuvą. Ministerija siūlo atsisakyti priėmimų ir aktyvios veiklos ambasadoje Pekine, išskyrus vizų priėmimą šeimos nariams arba oficialioms delegacijoms. Vizų išdavimas būtų stabdomas tik tai darant kitoms Šengeno šalims. Taip pat Užsienio reikalų ministerija palaiko ryšius su Kinijos ambasada Vilniuje, pranešama apie iš Kinijos grįžtančius žmones. Aktyvios visos informavimo linijos: programėlė „Keliauk saugiai“, kelionių registracijos

sistema, aktyvuota Europos Sąjungos Keitimosi konsuline informacija priemonė Cool ir nuolat renkama visa kita informacija.

VESK pirmininkė priminė pateiktą klausimą dėl LR Valstybės rezervo panaudojimo prevencijos tikslu ir paprašė jį pakomentuoti. PAGD atstovas Edgaras Geda pakomentavo, kad nesant ES, galimybės panaudoti LR Valstybės rezervo nėra. R. Tamašunienė pasiūlė SAM kreiptis tiesiogiai į LRV dėl šio klausimo detalesnio aptarimo.

NUTARTA:

1. Aktyvuoti SAM, Vidaus reikalų, Finansų, Užsienio reikalų, Susisiekimo ministerijų ESOC ir keistis informacija apie koronaviruso grėsmę su aktyvuotais ministerijų ESOC;

2. Pavesti SAM nustatyti vieną informacijos šaltinį, kuriame būtų visuomenei pateikiama apibendrinta informacija, kas yra padaryta, daroma ir planuojama daryti dėl koronaviruso grėsmės ir teikiamos rekomendacijos gyventojams;

3. Institucijoms turimą svarbią informaciją, susijusią su koronaviruso grėsme, teikti PAGD dėl informacijos patalpinimo interneto svetainėje www.lt72.lt;

4. SAM nuolat apibendrinti ir teikti informaciją LRV apie koronaviruso grėsmę Lietuvai ir būtinybę šiuo klausimu šaukti VESK posėdį;

5. Užsienio reikalų ministerijai teikti informaciją Lietuvos piliečiams apie galimybę vykti į Kiniją ir kitas rizikingas šalis, taip pat palaikyti ryšius su Lietuvos piliečiais, esančiais Kinijoje, teikti jiems reikalingą informaciją, rekomendacijas ir, prireikus, suteikti pagalbą grįžtant į Lietuvą.

4. SVARSTYTA:

Lenkijoje aptikto paukščių gripo grėsmė Lietuvai

VMVT direktoriaus pavaduotojas Vidmantas Paulauskas informavo, kad Rytų Europoje siaučia aukšto patogeniškumo virusas, kuriuo serga laukiniai vandens ir naminiai paukščiai. Laukiniai paukščiai įgauna imunitetą ir tampa viruso nešiotojais. Dabartinis siaučiantis virusas žmonėms nepavojingas. Lietuvoje aukšto patogeniškumo paukščių gripas buvo 2017 m., kurio metu nustatyti 5 atvejai vandens paukščių žiemojimo vietose. Europoje paukščių gripo epidemija praūžė 2016–2017 metais. 2019 m. ramesni, daugiausiai židinių (18) nustatyta Lenkijoje, paskutinis židinys nustatytas apie 200 km nuo Lietuvos sienos. Virusų patekimo keliai – per vandens paukščius, kraiką ir žmones. V. Paulauskas informavo, kad buvo susitikta su ornitologais ir parengtas žemėlapis migruojančių paukščių poilsio vietų Lietuvoje, kuriose yra didesnis pavojus virusui pernešti. Atkreipė dėmesį, kad jau stebima pavasarinės migracijos pradžia. Taip pat informavo, kad parengtas VMVT direktoriaus įsakymas, kuris pavasarinės ir rudeninės migracijos metu paukščių laikytojams nurodo užtikrinti naminių paukščių apsaugą nuo kontakto su laukiniais paukščiais. Dar taikomos šios kontrolės priemonės: stebėsenos vykdymas (2019–2020 m. atvejų nenustatyta), tikrinami didieji paukštininkystės ūkiai, kaip jie įgyvendina

privalomas turėti biologinės saugos programas, sustiprinta valstybinė veterinarinė įvežamų ne maisto produktų kontrolė, įvežamos paukštienos kontrolė iš Lenkijos. Taip pat bendradarbiaujama ir keičiamasi informacija su Lietuvos paukščių augintojų asociacija, informuojama visuomenė apie VMVT taikomas priemones ir vykdoma nelegalios prekybos kontrolė. Institucijos interneto svetainėje sukurtas atskiras skyrius, kuriame visa informacija apie paukščių gripą. Nustačius gripą laukiniuose paukščiuose, apribojimai prekybai netaikomi, nustačius naminiuose – jau imamasi tam tikrų priemonių (visi paukščiai, jų produktai naikinami; utilizuojami pašarai, medikamentai, mėšlas; nustatomos apsaugos (3 km) ir stebėsenos (10 km) zonos, kuriose laikinai apribojama paukštininkystės produktų prekyba bei judėjimas).

NUTARTA:

1. VMVT, Vidaus reikalų, Susisiekimo, Finansų ministerijoms, VSAT, Policijos departamentui – aktyvuoti ESOC centrus ir keisti informacija apie paukščių gripo grėsmę su aktyvuotais ESOC;
2. VMVT paskirti vieną informacijos šaltinį, apibendrintos informacijos teikimui visuomenei (kas padaryta, daroma ir planuojama daryti dėl paukščių gripo grėsmės) ir teikiamos rekomendacijos gyventojams ir paukščių augintojams;
3. VMVT turimą svarbią informaciją teikti PAGD dėl informacijos patalpavimo interneto svetainėje www.lt72.lt;
4. Pavesti Žemės ūkio ministerijai nuolat apibendrinti ir teikti informaciją LRV apie paukščių gripo grėsmę Lietuvai ir būtinybę šiuo klausimu šaukti VESK posėdį;
5. Savivaldybių administracijų direktoriams – pasireiškus pirmiesiems atvejams laukiniuose paukščiuose ir pirmajam protrūkiui paukščių laikymo vietose, spręsti dėl savivaldybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo.

Vidaus reikalų ministrė,
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
ekstremalių situacijų komisijos pirmininkė

Rita Tamašunienė

Posėdžio sekretorė

Loreta Naraškevičienė